laste vastu, m. s. Ahve ja Hamadani lahinguist; samal a. Rootsi tagasi pöördudes astus E. jaan. 1918 leitnandina kindr. Mannerheimi vägedesse ning võttis osa Soome vabadusvõitlusest, silma paistes oma suure julguse ja külmaveresusega. Ta sai pataljoni ülemaks ja majoriks, võttis osa Tampere vallutamisest (6. IV) ja Vaasa rügemendi ülemana Viipuri vallutamisest (29. IV). Eesti vabadussõjast osavõtnud soomlaste abivägedes teotses E. 600-mehelise vabatahtlikkude pataljoni ülemana ja teostas ühenduses Eesti vägedega jaan. 1919 julge ja hästi plaanitsetud ekspeditsiooni Narva vastu. 12. I oli Rakvere Nõukog. Vene vägedelt võetud, ööl vastu 18. I saadeti Monplaisiri suvimajade juures (Meriküla läh. Viru rannikul) Kundast laevadele võetud E.-i pataljon maale, kes 18. I Utria küla kaudu hakkas Narva peale liikuma. Ltn. Eskola ja kapt. Kanerva kompaniid vallutasid sama päeva õhtuks linna. — Soome tagasi pöördunud, ülendati E. ooberstiks ja määrati Vaasa kaitseliidu ülemaks.

Nord. Familjeb. 35, suppl. (1923); J. Soots, Eesti Vabadussõda 1918—20 (1925), lk. 7, 11. *T.*

ELKEN, Juhan, ärkamisaja tegelane, sünd. 1. V 1851 Kodavere klk. Jõe v., sai hariduse Kodavere klk.-koolis, oli 40 a. õpetaja Porkuni v. Assamalla koolis ja teotses ühtlasi pea kõigis Väike-Maarja seltsides ja ettevõtteis. Ka laiaulatuslikumaist ärkamisaja algatusist (Eesti Aleksandri kool j. m.) on E. osa võtnud. E.-i sulest ilmunud raamatuist peale vaimuliku sisuga teoste võiks mainida: »Pildike lõunamerelt«, »Koduõppijate laste lugemise raamat« (II tr. 1902), »Koolilaste laulud . . .« (1913), »Ringmängud nootidega« (1906).

Pvl. 1926, nr. 128. *T.*

ELLER, Heino, helikunstnik, sünd 23. II 1887 Tartus, lõpetas 1907. a. Tartu reaalkooli, kus ta anded juba õpilaste orkestri kontsertmeistrina silma paistsid, ja astus samal a. Peterburi konservatooriumi prof. Krügeri viiuliklassi, õppis vahepeal Peterburi ülikoolis õigusteadust, astus 1912. a. uuesti Peterburi konservatooriumi prof. Calafatti kompositsiooniklassi ning lõpetas, vahete-vahel õppimist majanduslikkude raskuste survel katkestades, 1920. a. vormiõpetuse klassi. Samast a. peale on E. Tartu kõrg. muusikakooli (nüüd konservatooriumi) teooria- ja kompositsiooniklassi õpetaja. E.-i helitöist on ette kantud: poeem »Öö hüüded«, sümfoonil. legend »Viirastused«, sümf. pildid »Koit« ja »Videvik«, »Scherzo«, v-cello soolo »Prelüüd« orkestri saatel; peale selle mitmed vähemad soolopalad viiulile, cellole ja klaverile. *L. N.*

EMBKEN, Johann Matthäus, sünd. Lüübekis, õppis Jeena ülikoolis. A. 1674 sai ta Vigala kog. õpetajaks; a. 1683 vannutati ta Tallinna konsistooriumi assessoriks, samal a. valiti E. Läänemaa praostiks. E. võttis osa Lindenhofi piiblikonverentsist a. 1686; a. 1689 anti tema kätte läbivaatamiseks ja ümberkirjutamiseks Pauluse kirjad Kolossuse rahvale, Tiitusele, 3 Johannese kirja ja Jaakobuse ning Juuda kirjad. — E. suri 15. II 1692.

Paucker, Geistl., 254; Fr. Westling, Förarbetena till den estniska öfversättningen af N. T. 1715 (1892), lk. 14—31. *K. K-l.*

ENGELHARDT, Hermann v., parun, sünd. 9. VII 1872 Liivimaal, õppis 1891—92 Tartu ülikoolis füüsikat, 1892 Königsbergis loodusteadusi, eriti zooloogiat ja 1892—96 Leipzigis rahvatulundust, kuulates loenguid ka muudelt aladelt. — E.-i teosed: »Beitrag zur Entstehung der Gutsherrschaft in Livland währ. d. Ordenszeit« (Leipzig, 1897, diss., 132 lk.), mis silmapaistev oma iseseisvalt käsitlusviisilt; »Zur Geschichte der Livländ. adl. Güterkreditsozietät« (Riga, 1902). *R. K.*

ENGELMANN, August, pärit Miitavist, õppis Peterburi ülikoolis ajaloo- ja keeleteadust, harrastades eriliselt kronoloogilist uurimist. Sellele alale kuulub ka tema suurem teos „Хронологическія изслѣдованія въ области Русской и Ливонской исторіи въ XIII и XIV столѣтіяхъ“, mis ilmus 1858. a. Vene Teaduste Akadeemia väljaannete hulgas ja hiljemini avaldati saksakeelses tõlkes Riia Aj. ja Muins. Seltsi »Mitteilungen'ites« (IX Bd., 1860). Toetudes nii Vene kui Liivi allikaile püüab autor rohke täpsuse ja hoolega jälgida peaasjalikult mõlemate maade suhete kronoloogiat XIII ja XIV a. s. — E. suri varakult (25. VI 1858), varssi peale õppimise lõpetamist ülikoolis.

Inl. 1858, nr. 28. *H. Kr.*

ENNO, Ernst, kirjanik, sünd. 27. (17.?) V 1875 Rannu klk. Valguta mõisa Köödsa kõrtsmiku pojana. Peale keskhariduse saamist H. Treffneri eragümnaasiumis ja Tartu reaalkoolis, milline periood oli E.-le tema rahvuslikule iseteadvusele ärkamiseks, kõige pealt küll tutvumiseks Tasuja-romantikaga, astus E. 1896. a. Riia polütehnikumi, mille ta lõpetas a. 1904, olles vaheajal 13 kuud (1902—03) »Postimehe« toimetuse liikmeks. 1905. a. on E. »Linda« toimetaja, siis saksameelse »Isamaa« toimetuse liige, Tartu Vastast. Krediit-Ühisuse ametnik, Valga Krediit-Ühisuse raamatupidaja, Valga eesti keskkooli juhataja (1918) ning 1919. a. alates Läänemaa koolinõunik. — Kaks momenti, kodusest elust ning koolivaheaegsetest kokkupuutumistest ümbruskonnaga, tuleb ära märkida E. eluloos, et mõista tema hilisemat loomingut. Need on: esiteks eraldi